

Text a foto:

MVDr. Veronika Grymová

Nebezpečné kroužky

Kroužkování je i přes rozšiřující se oblibu čipování stále nejběžnějším způsobem označování ptáků. Následující sdělení si neklade za cíl kroužkování zcela zatratit, ale upozornit chovatele na to, že kroužky mohou za určitých okolností způsobit papouškům úrazy a zdravotní komplikace.

Zarostlý kroužek u korely vedl ke vzniku zánětu kůže na druhé, přetěžované noze

NEJBĚŽNĚJŠÍ ZÁVADA: PŘÍLIŠ TĚSNÝ KROUŽEK

S kroužky zaškrcujícími nohu papouška se nejčastěji setkáváme u malých ptáků: andulek, korel, agapornisů, aymar, neofém apod. K zaškrcení dochází v těchto případech většinou postupně, takže chovatel si potíží všimne až v pokročilém stavu, kdy je již končetina papouška vážně postižena.

Z kůže každého odumřelého ptáka se zcela přirozeně odlupují odumřelé svrchní buňky pokožky. Někdy dochází k tomu, že tyto buňky zůstávají přilepeny na vnitřní plochu kroužku. S tím, jak se na kroužek nalepují

další a další vrstvy buněk, se světlost kroužku zmenšuje, až kroužek zcela dolehne na povrch kůže. Třením kroužku o kůži se kůže podráždí, zahřeje a mírně oteče. I tento mírný otok však stačí k tomu, aby se kroužek relativně více „utáhnul“, což vede k ještě výraznějšímu otoku a tím i výraznějšímu zaškrcení. Vzniká tím klasický „začarovaný kruh“, jehož následkem je úplné zaškrcení a odumření dolní části končetiny.

Je nutné si uvědomit, že s postupem procesu se stav zhoršuje čím dál rychleji. Zatímco původní nánosy buněk se tvoří několik měsíců, samotné „utahování“ kroužku je otázkou řádově dní až týdnů a finální zaškrcení a odumření končetiny může proběhnout i během několika hodin.

Méně častou příčinou zaškrcení kroužku jsou onemocnění, která se projevují otoky končetin, např. infekční záněty kloubů, poranění, kožní nádory aj. V těchto případech se volný prostor nevyplní odumřelými buňkami, ale samotnou končetinou, zvětšenou kvůli otoku. K zaškrcení dochází v těchto případech

Eklektuse tlačil kroužek do přední části nohy

velmi rychle a nečekaně. Tento mechanismus se týká malých i velkých papoušků.

Nejméně často si papoušek kroužek utáhne sám tím, jak si s kroužkem hraje. Toto je možné pouze u otevřených kroužků a setkáváme se s tím prakticky výhradně u velkých papoušků, kteří mají dost silný zobák na to, aby s kroužkem mohli takto manipulovat.

I PŘÍLIŠ VOLNÉ KROUŽKY JSOU NA ZÁVADU

Po přehledu rizik vyplývajících z těsných kroužků by se zdálo, že je výhodné se jim vyhnout nasazením volnějšího kroužku, než je obvyklé. Tento postup je ovšem podobně rizikový jako kroužky příliš těsné.

Snad vůbec nejnebezpečnější je situace, pokud je příliš volný kroužek zároveň otevřený. V tom případě se papoušek často zachytí kroužkem za pletivo voliéry a ve snaze se uvolnit se poraní. Nejčastěji tak dochází ke

zlomeninám, vykloubení patního kloubu, smeknutí „Achillovy šlachy“ nebo i k vytržení celé nohy z kyčelního kloubu.

I příliš volný kroužek však může paradoxně končetinu zaškrtit. Děje se to v případech, kdy se volný kroužek přetáhne přes patní kloub a zachytí se nad ním. V tom případě dojde k rychlému zaškrcení spodní části lýtka.

MÉNĚ OBVYKLÉ PROBLÉMY

Někteří ptáci s citlivou pokožkou mohou špatně snášet dráždění kůže kroužkem. Jejich kůže se v místech, kde dochází ke kontaktu s kroužkem, ztenčuje, může být svědivá a snadno dochází k jejímu poranění. V těchto případech může jít dokonce i o alergii na kov, ze kterého je kroužek vyroben.

Někteří ptáci si s kroužkem rádi hrají. Tím, jak je jejich pozornost neustále přitahována k oblasti, kde se kroužek nachází, mohou si začít vytrhávat peří na okroužkované noze

Avetum
Veterinární klinika

pro psy, kočky a exotické ptáky

Tumaňanova 8, 021 00 Brno-Mokrá Hora

tel./záznamník/fax: 546 271 929

e-mail: avetum@avetum.cz

www.avetum.cz

MVDr. Veronika Grymová:
606 343 164

Služby pro chovatele exotických ptáků

- diagnostika a léčba interních onemocnění na základě podrobného vyšetření (klinická, biochemie a hematologie, parazitologická, bakteriologická a virologická vyšetření, rentgenologie)
- poradní zranění ve specializaci "choroby exotického ptactva"
- rutinní i složitější chirurgická zákroky (odstraňování nádorů, vyjmutí částí trávicího traktu, šití ran apod.)
- určení příčiny dihyne na základě pitvy, histopatologického, bakteriologického, a virologického vyšetření kadáveru
- hospitalizace ptáků, a vážnějších stavů umístění do inkubátorů
- poradenství pro začínající i pokročilé chovatele, vypracování preventivních opatření pro větší chovy, kompletní preventivní prohlídky
- diagnostická i preventivní vyšetření virů (circovirus – PCFD, polyomavirus) a chlamydiózy, vyšetření na pohled pomocí DNA
- šipování pomocí mikrobičů spříngulích ISO normy 11784 a 11785
- nepřetržitá vyšetřovací pohotovostní služba (platí pouze pro Brno a okolí)

Tento kakadu je příkladem, kdy kroužek otláčil končetinu velmi rychle poté, co se na noze vytvořil papilom (nezhoubný nádor)

a tento zlovyk se snadno přenesení i na zbytek těla. Naštěstí je ale sebeošukbávání vyvolané kroužkem jen ojedinělým jevem.

Není od věci zmínit i poranění ostrými hranami na kroužku, který byl původně plný, následně přepilovaný a nasazený jinému papouškovi jako otevřený. Podobné neetické praktiky samozřejmě svědčí i o úrovni „chovatele“ či obchodníka, který tyto nelegální postupy provozuje.

JAK PŘEDCHÁZET PROBLÉMŮM S KROUŽKY

Prvním a základním pravidlem je volba kroužku o velikosti (průměru) vhodné pro konkrétní druh. Zní to banálně, ale ve své praxi se běžně setkávám s evidentně nevhodnými „plandajícími“ kroužky. Vždy dáváte přednost kroužkům uzavřeným, neboť mezera v otevřeném kroužku přináší relativně velké riziko zachycení za pletivo. Pokud je nutné použít kroužek otevřený, dbejte na to, aby oba konce na sebe doléhaly co nejtěsněji.

V této souvislosti se velmi přimlouvám za využívání kroužků

se „zámečkem“. Tyto kroužky jsou běžné u ptáků chovaných v západních zemích a dostaly se už i na náš trh. Jsou otevřené, ale po nasazení se „uzamknou“ a nadále se chovají jako uzavřené, takže jimi lze bezpečně okroužkovat i dospělé ptáky. Tyto kroužky mají i jiné výhody než bezpečnostní. Moji kolegové v Nizozemí mi potvrdili, že pták s otevřeným kroužkem je u nich považován za jedince s nejistou identitou, a takového ptáka by proto nikdo nemohl úspěšně reklamovat například při úhynu po koupi. Řešením úkolu okroužkovat dospělého ptáka uzavřeným kroužkem je právě použití těchto

uzamykatelných kroužků, které nelze sejmout, aniž by nedošlo k poškození kroužku.

Jediná nevýhoda uzavřených kroužků spočívá v tom, že se obtížněji snímají, pokud je to ze zdravotních důvodů nutné.

U krotkých ptáků pravidelně kroužkem točte a kontrolujte, zda je opravdu naprosto volný. Kroužek se musí volně otáčet a mezi kroužkem a kůží musí zůstat volná mezera.

Tento amazoňan měl nasazený příliš volný otevřený kroužek. Zachytil se jím za pletivo, vykloubil si patní kloub, kroužek se převlékl přes patní kloub a zaškrtil spodní část lýtka. K úplnému odumření končetiny došlo v průběhu několika hodin.

Samička eklektuse s velmi jemnou a citlivou pokožkou. Na obrázku je vidět, jaké podráždění jí kroužek způsoboval.

Odchyt velkých chovných ptáků jen za účelem kontroly kroužku je pochopitelně velmi nepraktický a nelze ho seriózně doporučit, o to více však pozorujte ptáky při chůzi a odpočinku na bidle. Jakýkoli náznak kulhání či neobvyklého nadlehčování končetiny je signálem, že je nutné papouška ihned odchytit a zkontrolovat. Obezřetnost je velmi důležitá: jak již bylo řečeno výše, k zaškrcování končetiny dochází v pozdních stádiích velmi rychle. Pokud pták již kulhá, je to signál vážného postižení končetiny a další odklady jsou velmi nebezpečné.

Čím déle je končetina zaškrcená, tím větší je pravděpodobnost jejího nezvratného poško-

zení. Rovněž odstraňování kroužku z oteklé nohy je velmi obtížné a roste riziko poranění končetiny při pokusech o sejmutí kroužku. Při jakémkoli podezření, že kroužek poškozuje končetinu papouška nebo pokud kroužek při otáčení „drhne“, je nutné kroužek ihned odstranit a papouška označit jiným způsobem, například čipem. ■

Klasický vzhled zarostlého kroužku u andulky. Tomuto stavu lze předejít pravidelnou kontrolou kroužku. (foto ing. Jiří Holý)

PRO ZAPAMATOVÁNÍ:

- ⊙ vždy volte kroužek o velikosti optimální pro daný druh ptáka
- ⊙ dbejte na to, aby konce otevřeného kroužku na sebe těsně doléhaly
- ⊙ všimněte si postoje a chůze papouška
- ⊙ u ochočených ptáků pravidelně kontrolujte, zda je kroužek volný